

ŽIBŘID

4/2011

Kronika Velkého Újezda a okolí

Zima ve Velkém Újezdě

Slovo úvodem

Vážení spoluobčané,

v nadcházející atmosféře Vánočních svátků má většina z nás příležitost v kruhu svých nejbližších alespoň na několik dní zastavit kolotoč všedních dní naplněný povinnostmi, starostmi a každodenní prací.

Nový rok není pouze nový údaj v kalendáři, ale pro většinu z nás znamená i začátek nových předsevzetí, plánů a nových cílů, které hodláme během nastávajícího roku uskutečnit v pracovním, ale i v soukromém životě. Je to i čas ohlédnout se zpět a zhodnotit to, co jsme minulý rok prožili, vykonali, ale i co jsme udělat nestihli nebo se nám nepodařilo. Život náš je velice pestrý a většinu z nás překvapily jak zlé dny naplněné nezdarem, trápením, tak i ty dny dobré, radostné, šťastné a veselé. Toho špatného je třeba se vyvarovat a na tom dobrém zůstat co nejdéle.

Do nového roku Vám všem přeji mnoho hezkých dní, mnoho lásky, tolerance, hojnosti a radosti.

Pevné zdraví a mnoho úspěchů v osobním i pracovním životě.

Místostarosta městyse, Josef Jelen

Pozvání

Sbor dobrovolných hasičů Velký Újezd a Městys Velký Újezd si Vás dovoluje srdečně pozvat na silvestrovské setkání u Kamenné boudy na lesním úseku Bělá. Od 10:00 hodin do setmění. Přijďte se pozdravit se svými přáteli na prahu nového roku.

Soužení s upíry aneb posmrtná magie v Oderských vrších

Nevědomost a zaostalost společnosti plodila v každé době víru v kouzla, čarodějnictví, a nadpřirozené bytosti a z toho vznikaly nej-různější až hrůzostrašné pověry. Následkem třicetileté války nebyl jen ekonomický rozvrat, ale také celkový duchovní úpadek, který vedl např. i na Moravě až k honu na čarodějnice, známému především ze Šumperka a Jesenicka, což bylo v podstatě pronásledování a upalování stovek naprosto nevinných lidí.

K takovýmto pověrám patřila i tzv. posmrtná magie, což bylo strašení živých mrtvými, ale ve spojení s vampyrismem pak i přesvědčení, že např. i upálená čarodějnice vstává v noci z hrobu a nadále škodí lidem, dobytku i úrodě. Tito nevinně odsouzení a popravení lidé tak neměli pokoj ani po smrti, lidé si totiž mysleli, že se z nich stali upíři, a procesy likvidující živé lidi přecházely do soudních procesů vedených ještě i s jejich mrtvolami. Takovéto případy jsou známy i na severní Moravě, a to už od 16. století. Jejich tragické rozměry jsou dokonce někde až velmi podrobně zdokumentovány. Přítrž jim učinil až patent císařovny Marie Terezie z roku 1755 proti vampyrismu a čarodějnictví, který usměrnil i náhled katolické církve, v jejíž režii byly vesměs tyto procesy vedeny.

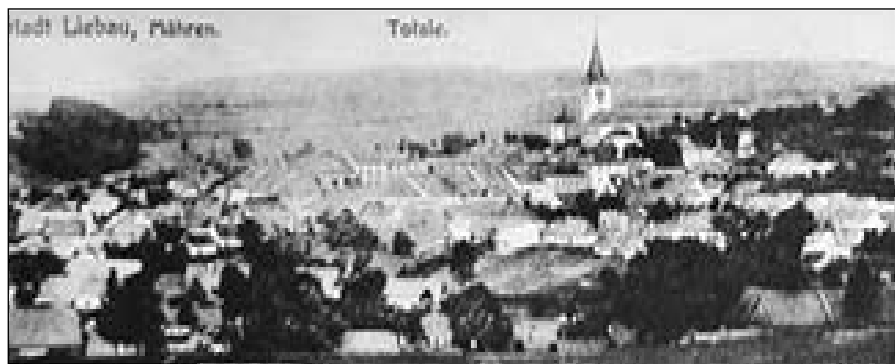
Kdo je to upír či čarodějnice, což bylo v obou případech chápáno jako stavy spojené s ďáblem, snad není třeba vysvětlovat. Jen stručně lze zmínit, že upír je mrtvý člověk, který nemá v hrobě klid, a proto v noci hrob opouští a napadá lidi i zvířata, rdousí je a saje jim krev, čímž je nakazí a z obětí se tak stávají další upíři. Přírodní i společenské jevy, které nebylo dle tehdejších poznatků možné přirozeně vysvětlit, se tak sváděly na působení čarodějnic a upírů.

Jediným možným způsobem likvidace upíra bylo vykopat jeho tělo z hrobu, setnout mu hlavu, probít mu srdce kulem a tělo pak spálit. Lid se ujal řešení likvidace podezřelých mrtvých sám, čehož si všimla i vrchnost a nařídila, aby se tato opatření prováděla cestou soudního řízení, tak jako proti čarodějnictví. K tomuto úřednímu postupu ale bylo třeba předložit

důkazy. U živých čarodějnic nebylo složité vymoci přiznání, získat udání či objevit jakékoliv znamínko na pokožce, které bylo označeno za ďábel-ské znamení. U upírů to bylo složitější, ale nakonec se bralo v potaz to, že tělo takového zemřelého netuhlo, zůstávalo vláčné, mělo přirozenou barvu, nerozkládalo se a především nemělo sraženou krev. Těla zemřelých se proto nechávala mnoho dní i týdnů nepohřbena a zkoumal se jejich stav. V případě, že podezření z vampyrismu nastalo u osoby již pochovaně, bylo nutné za asistence místního faráře a rychtáře tělo vykopat a podezření ověřit. V případě prokázání důkazu byl přivolán kat a popel po mrtvém se pak sypal do řeky. V případě nejasných důkazů byla mrtvo-la aspoň převezena z vysvěceného hřbitova někam do lesa, pokud možno za hranice panství, nejlépe na Smolno. Hrob byl zakryt těžkými kameny, aby je upír nemohl zvednout a hrob opustit.

Tyto případy se rychle šířily do povědomí lidí v širokém okolí a pří-buzní obětí se dostávali do postavení vyhnanců i z těch důvodů, že byli nuceni hradit tyto exekuce ze svých prostředků. Mnohým z příbuzných se dařilo bránit se nenávisným udáváním dalších mrtvých, takže často docházelo k masovému hanobení hrobů a pochovaných. Hrobaři museli úředně chodit na hřbitov i v noci a poslouchat nad hroby, jestli se v nich něco neděje, a podávat o tom vrchnosti zprávy.

Tyto pověry byly nejhojnější v odlehlejších končinách, k nimž pat-řilo i bývalé, tehdy populačně značně osazené Libavsko, např. i obce na panství hrabat z Vrbna. K nim patřila např. i nám dobře známá nedaleká obec Velká Střelná, Čermná a další. Je tedy až podivné, že tato posmrtná

magie nezasáhla i naši obec, protože víme, že se vzděláním i duchovním zajištěním naší obce to bylo v té době složité. Kacířské prostředí, kam patřilo i naše městečko už od dob Husova stoupence a majitele Velkého Újezda Lacka z Kravař, bývalo nejčastější líhni čarodějnictví i vampyrismu a řádná, i když původně násilná římskokatolická administratura, stejně jako povinná školní docházka se ve Velkém Újezdě objevuje až roku 1744. Jedním z možných vysvětlení, že Velký Újezd posmrtné magii odolal, je německé, tedy cizojazyčné prostředí celého Libavska a také feudalismus, jehož součástí byla i informační nepropustnost jednotlivých panství.

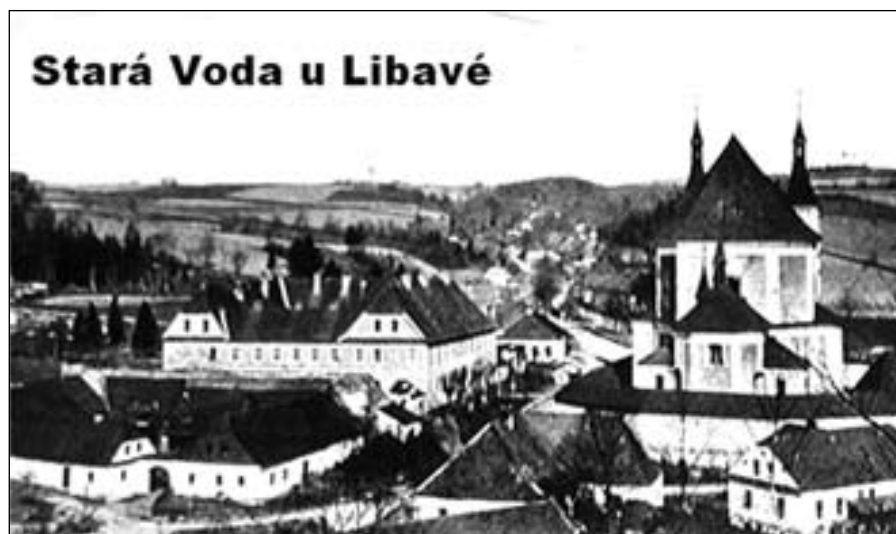
18. dubna 1701 byla na hřbitově v Libavé vykopána tři týdny po pohřbu mrtvola staré ženy z Heroltovic pro podezření, že napadala lidi i dobytek. Její mrtvola vykazovala znaky upíra, a proto byla přenesena a zakopána na mrchovišti u mlýna Makl. Týden nato potkal podobný úděl mrtvolku čtyřletého dítěte. Podobně tomu bylo, a to dokonce už u týdenního dítěte, v Čermné.

Stejné případy jsou doloženy ve Velké Střelné, kde svědectví asi 20-ti obyvatel dokládá, že pochovaná stará žena tlačila lidi a trápila dobytek. Farář z Jestřabí konzistoři písemně potvrzuje, že zemřelá se zjevuje viditelně a poznatelně a infikovala čtrnáctidenní dítě, které sice zemřelo, ale den ode dne vypadalo živěji než dříve. Žádá proto o otevření hrobu a odstranění obou mrtvol. Při exhumaci zemřelé bylo konstatováno, že měla otevřené oči, usmívající se rty, ohebné údy a stále tekutou krev. Po exekuci ale došlo k podezření, že během přenosu mrtvé došlo k nakažení další ženy, která přesto, že zemřela, vykazovala znaky živé bytosti.

Libavský farář referoval roku 1705 olomoucké konzistoři, že ve Smilově byla pohřbena žena, která po nocích napadá lidi, a protože je třeba zamezit nakažení dalších, žádá rovněž o povolení exhumace. Rychtář vyslechl smilovské poddané a ti mu prokázali, že podezřelá v noci straší a působí neklid lidem i zvířatům, tlačí je jako těžký kus dřeva, jako plný pytel, případně jako šedý mužíček. Konzistoř tehdy ale žádost zamítla, protože nebyla doložena místopřísežnými výpověďmi. Požadovala nové výpovědi pod přísahou s tím, že teprve poté bude možné otevření hrobu a zjišťování „stigmat diabolka“ (znamení ďábla) a ostatní znaky vampýra. Protože se podezření potvrdilo, dostal libavský farář svolení naložit tak i s dalšími podezřelými, a to už i bez předběžných výpovědí.

Počátkem roku 1707 zemřela v Guntramovicích Anna Klementová. Pro podezření z vampýrismu byla exhumovaná a spálená. Poté tam zemřelo mlynářovo dítě a hned první noc po smrti začaly velké nepokoje. Na farní budovu bylo házeno kamení a jiné předměty, ačkoliv farář pohřbil dítě v dobré víře. Poddaní tvrdili, že kat špatně spálil kosti zemřelé Klementové a tím umožnil nakažení mlynářova dítěte. Konzistoř proto nařídila znovu spálit zbytky kostí Klementové a popel rozmetat. Kdyby pokoje neustaly, mělo se exhumovat i tělo dítěte. Tento případ vzrušoval tamní lid ještě po dvaceti letech, kdy celý kraj zaplavila davová psychóza strachu z vampýrů. Klementová byla charakterizována jako porodní bába, která hádala z vosku, byla věstkyní a provozovala ďábelské umění. Rovněž kronika piaristické koleje ve Staré Vodě nás roku 1708 informuje o epidemii strachu z působení vampýrů a posmrtné magie. Protože se opět objevily noční nepokoje a útlaky lidí i dobytka, byly v Libavě otevřeny hroby a všechny mrtvolky s podezřelým znamením byly zasypány nehašeným vápnem. Bylo jich nalezeno 18.

11. dubna 1708 zemřela ve Staré Vodě cizí žena, patrně poutnice, i s dítětem. Protože jejich těla vykazovala podezřelá znamení, žádala staročeská obec i piaristé, aby nebyli zemřelí pochováni v obci, protože by tím utrpěla úcta tohoto poutního místa, a pohřeb byl proto zajištěn na hřbitově ve Vojnovicích.

Téhož dne došlo v Libavé k exhumaci jiné mrtvé ženy a bezprostředně následovaly i další. Výsledkem exhumací bylo, že poddaní z celého libavského panství byli povoláni k vyvážení hlíny z mnoha hrobů, sypali ji do řeky a hroby zasypávali kamením. Exhumováno bylo 33 mrtvých, které přivolaný kat spálil za Smilovem u mlýna. Tato opatření provedli obyvatelé Libavé i proti vůli svého faráře. V libavském lese pak byly spáleny další mrtvoly dětí a šest mrtvol dospělých bylo vhozeno do společného hrobu a zasypáno vápnem.

Obdobný případ je znám také z Heroltovic, kde muselo být z hrobu odstraněno tělo Roziny Jahnové a roku 1714 opět ve Staré Vodě šlo o případ libavského občana Ondřeje Bergera. Piaristé odmítli pro pohřeb vydat faráři klíče od starovodského chrámu. K odmítnutí pohřbu došlo následně i u jakéhosi starovodského tuláka, který se vrátil do obce po šesti letech. Nebylo dovoleno ani zazvonit mu umíráčkem. Tomu se ale postavil libavský farář, pod nějž starovodský kostel spadal a přišel i s celou městskou radou a zástupem asi 60-ti lidí. Za zmatku a křiku vylomili předkostelní bránu a dav si řádný pohřeb vynutil. Obyvatelé Staré Vody si ale po několika dnech přišli stěžovat, co jim mrtvý po nocích provádí a tělo muselo být vyvezeno za hranicemi obce a spáleno. K tomu starovodští ochotně navozili dřevo i slámu.

V dalších četných případech už nastupují výraznější pochybnosti církevní vrchnosti, protože se bojí, aby nebylo ublíženo nevinným zemřelým, ale k zastavení exhumací stále nedochází.

Roku 1727 bylo v Libavě po nočních nepokojích a násilí vampýrů exhumováno a najednou spaleno na 80 mrtvol. Ve Smilově zase prohlíželi exhumovaná těla nejen děkan, ale také olomoučtí lékaři a chirurgové, a protože neshledali posmrtných závad, byla těla znovu řádně pohřbena. Zakořeněné přesvědčení o škodlivém působení mrtvých zvláště na Libavě a Smilově bylo stále příživováno vyhledáváním nových důvodů k exhumacím. Patnáct obyvatel Smilova vypovídá, že je v noci tlačivá něco na

prsou, tiskne jim nohy a krk, leze po nich, kousá je, studí a dusí. Slyší různé zvuky, kroky, skřípání a pálí je oheň. To vše opět po smrti jakési staré vdovy. Tělo bylo proto vydáno ke spálení, ale nepokoje a trápení lidí neustalo. Nákaza se dokonce šířila i dále a postihla mrtvé na dalších hřbitovech. Vyslýchání přísahali, že je upíři tahají za vlasy, za ruce, za krk, slyší škrábání na zeď, šramot na půdě, vrzání dveří, bučení dobytka a strkají jim jazyk na krk a do úst. Všechny tyto, ale i další příčiny byly připsány ještě nepohřbené zemřelé ženě.

Nepokoje se opakovaly i v dalších vsích, vždyť např. jakýsi zemřelý Jiří Poltzer nakazil roku 1726 13 dospělých a přes 60 dětí. Všichni byli opět ze hřbitovů odstraněni. Šlo o zemřelé z Libavé, Smilova, Heroltovic, Staré Vody, Norberčan, Trhavic, Údolné a Vojnovic.

Sotva si lze představit, jak po takové devastaci vypadaly jednotlivé hřbitovy a jaký strach mělo obyvatelstvo Oderských vrchů nejen z mrtvých, ale také z vlastní smrti, po níž by mohli i oni být s uťatými hlavami vykázáni z křesťanského hřbitova a tím i z věčného života v nebi. Sotva si lze představit ta hrůzná divadla stínání a hromadného spalování desítek mrtvol, jimž byli přihlížející blízkým příbuzenstvem.

Uvedenými událostmi se začala odpovědněji zabývat i konzistoř v Olomouci. Její zástupci byli tímto jednáním znechuceni a na svolaném zasedání zpochybnili pravdivosti výpovědí, jakož i oprávněnost těchto exhumací. Výsledkem zasedání bylo vysvětlení, že mnohé výpovědi jsou patrně pouhou interpretací snů vyslýchaných. Zpochybněna byla také přeměna v upíry u těch, kterým bylo před smrtí podáno poslední pomazání, tzv. smíření s Bohem. To už totiž bylo napadení zásadních církevních dogmat. Proto konzistoř nařídila prohlídky zemřelých, např. nařiznutím těla do krevního řečiště, je-li krev sražená. Děti měly být před možným nakažením upíry uchráněny převozem a pohřbením na vzdálených hřbitovech. Doporučeno také bylo nosit škapulír s obsahem chránícím před čarodějnicemi i upíry. Součástí obsahu byl i česnek. Ale ani tento patrný „pokrok“ nevedl k ukončení hrůz.

Pokračování příště.

Josef Richter

Statistika obyvatel Velkého Újezdu za období od 1. 12. 2010 do 30. 11. 2011

- **Narození:** 10 dívek, 13 chlapců

- **Přihlášení k trvalému pobytu:** 34 osob

- **Odhlášení z trvalého pobytu:** 19 osob

- **Úmrtí:** 12 osob

MUDr. Vladimír Koš	ročník 1951
Bohumil Skoták	1964
Marie Dostálíková	1945
Antonín Strbáček	1949
Josef Malošek	1977
Zdeněk Zavadil	1976
Richard Losert	1939
Václav Šebesta	1943
Zdeněk Sýkora	1952
Hedvika Vláčilová	1948
Pavel Gregorovič	1960
Karla Rozsypalová	1929

(osobní údaje použity z oznámení o úmrtí)

- **Sňatky:** 8

z toho: 3 uzavřené ve Velkém Újezdě
5 uzavřených v jiném matričním obvodě
(3 Olomouc, 2 Lipník n. B.)

- **Rozvody:** 9 rozvodů manželství

Eva Tomanová

Vítání dětí

V roce 2011 byla miminka přivítána do svazku obce 28. března (10 dětí), 15. června (6 dětí) a 31. října (5 dětí), z těchto jedenácti hochů a deseti děvčátek bylo 13 narozených v roce 2010 a 8 v roce 2011. Poděkování za uspořádání těchto malých slavností patří paní Janě Kovaříkové, paní Marii Kovaříkové, dětem z mateřské i základní školy a jejich učitelkám. Za městys nové občánky přivítala paní Mgr. Jaroslava Krbečková, členka rady městyse.

Věra Bednaříková

Výpis usnesení

ze zápisu ze 7. zasedání Zastupitelstva městyse Velký Újezd (dále jen ZM), konaného dne 13. 12. 2011 v obřadní místnosti Úřadu městyse Velký Újezd

Usnesení č. 1 k bodu č. 2 pozvánky

ZM Velký Újezd **schvaluje** zápis ze 6. zasedání ZM Velký Újezd ze dne 18. října 2011.

Usnesení č. 2 k bodu č. 3 pozvánky

ZM Velký Újezd bere na vědomí zprávu kontrolního výboru ZM Velký Újezd.

Usnesení č. 3 k bodu č. 4 pozvánky

ZM Velký Újezd bere na vědomí zprávu finančního výboru ZM Velký Újezd.

Usnesení č. 4 k bodu č. 5 pozvánky

- a) ZM Velký Újezd bere na vědomí zprávu o činnosti Výboru pro rozvoj městyse od 5. zasedání zastupitelstva městyse Velký Újezd.
- b) ZM Velký Újezd pověřuje RM Velký Újezd, aby zařadila akce: zpracování PD a rekonstrukce kapličky Panny Marie Lurdské v roce 2012 a zpracování PD a realizace odbahnění Dolního rybníka za předpokladu získání dotace do rozpočtu pro rok 2013.
- c) ZM Velký Újezd pověřuje RM Velký Újezd, aby prostřednictvím advokátní kanceláře Ritter-Šťastný požádala neprodleně o doložení vlastnictví tzv. "červeného kříže" panem Ing. Milanem Naswetterem.

Usnesení č. 5 k bodu č. 6 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje zprávu o činnosti Rady městyse Velký Újezd za období od 5. zasedání zastupitelstva městyse Velký Újezd.

Usnesení č. 6 k bodu č. 7 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje schodkový rozpočet městyse Velký Újezd na rok 2012 s příjmy ve výši 13401 tis. Kč a výdaji 14901 tis. Kč. K překlenutí schodku bude použit zůstatek na běžném účtu k 31. 12. 2011 ve výši 1500 tis. Kč. Nedílnou součástí rozpočtu je rozpočet sociálního fondu městyse s přidělem ve výši 35 tis. Kč a výdaji ve stejné výši.

Usnesení č. 7 k bodu č. 8 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje rozpočtový výhled městyse Velký Újezd na období 2013-2014 dle přílohy č. 3 pozvánky ZM Velký Újezd 13. 12. 2011.

Usnesení č. 8 k bodu č. 9 pozvánky

- a) ZM Velký Újezd schvaluje rozpočtové opatření č. 6/2011 dle předloženého návrhu.
- b) ZM Velký Újezd pověřuje RM Velký Újezd projednáním a schválením rozpočtových změn, které vylýnou z hospodaření městyse do konce roku 2011 bez omezení částky.

Usnesení č. 9 k bodu č. 10 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje obecně závaznou vyhlášku č. 1/2011 o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů dle přílohy č. 5 pozvánky ZM Velký Újezd.

Usnesení č. 10 k bodu č. 11 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje prodej části parcely č. 143 v k. ú. Velký Újezd paní Veronice Juhásově, Lipenská 102, Velký Újezd, se zřízením věcného břemene průchodu přes tuto část parcely do doby ukončení realizace rekonstrukce kanalizace a povrchů v části ulice Zákostelí.

Veškeré náklady spojené s prodejem a zřízením věcného břemene uhradí nabyvatelka.

Usnesení č. 11 k bodu č.12 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje peněžní dar členům:

finančního výboru	1200	Kč
kontrolního výboru	1400	Kč
výboru pro rozvoj městyse	3000	Kč
sociální komise	3400	Kč
kulturní a školské komise	3000	Kč
Celkem	12000	Kč

Usnesení č. 12 k bodu č. 13 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje bezúplatný převod části parcely č. 3464/1, dle oddělovacího geometrického plánu s označením 3464/5 ostatní plocha o výměře 719 m² v k. ú. a obci Velký Újezd z majetku KÚOK do vlastnictví městyse Velký Újezd. Obdarovaný uhradí náklady na vypracování geometrického plánu ve výši 5000 Kč a správní poplatek na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí.

Usnesení č. 13 k bodu č. 14 pozvánky

ZM Velký Újezd schvaluje žádost ředitele ZŠ a MŠ Velký Újezd na čerpání financí z investičního fondu, a to:

- a) 41760 Kč na nákup počítačového serveru,
- b) 41000 Kč na stavební úpravy v kotelně základní školy.

Usnesení č. 14 k bodu č. 15 pozvánky

ZM Velký Újezd bere na vědomí informaci o možnosti využití činnosti odborného lesního hospodáře placeného Magistrátem města Olomouce.

Lubomír Bršlica
starosta městyse Velký Újezd

Ověřovatelé zápisu: *Ing. Jiří Roubík, Ph.D.*
Karel Domes

Rozpočet roku 2012

dle odvětvového členění (paragrafů)			
SCHVÁLENÝ ROZPOČET			
Par	název paragrafu	příjmy	výdaje
0000	Daňové příjmy	10852000.00	0.00
1014	Ozdrav. hosp. zvířat, polních a s	0.00	6000.00
1019	Ostatní zemědělská a potr. činnost	2000.00	0.00
1031	Pěstební činnost	0.00	30000.00
2212	Silnice	0.00	520000.00
2221	Provoz veřejné silniční dopravy	0.00	10000.00
2310	Pitná voda	1300000.00	2025000.00
2321	Odvádění a čištění odpadních vod	620000.00	913000.00
3113	Základní školy	200000.00	2310000.00
3141	Školní stravování při předškol	0.00	220000.00
3314	Činnosti knihovnické	4000.00	60000.00
3319	Ostatní záležitosti kultury	0.00	30000.00
3326	Pořízení, zachování a obnova ho	0.00	30000.00
3399	Ostatní záležitost kultury, cí	0.00	150000.00
3419	Ostatní tělovýchovná činnost	0.00	67000.00
3612	Bytové hospodářství	110000.00	88000.00
3613	Nebytové hospodářství	250000.00	429000.00
3631	Veřejné osvětlení	0.00	363000.00
3632	Pohřebnictví	2000.00	67000.00
3633	Výstavba a údržba místních inž	0.00	142000.00
3722	Sběr a svoz komunálních odpadů	0.00	660000.00
3745	Péče o vzhled obcí a veřejnou	0.00	501000.00
4339	Ostatní sociální péče a pomoc	0.00	90000.00
5512	Požární ochrana - dobrovolná čin.	0.00	221000.00
6112	Zastupitelstva obcí	0.00	934000.00
6171	Činnost místní správy	41000.00	2569000.00
6310	Obecné příjmy a výdaje z finan	20000.00	30000.00
6399	Ostatní finanční operace	0.00	50000.00
6409	Ostatní činnosti jinde nezařaz.	0.00	2186000.00
SOUČET		13401000.00	14901000.00
8115	Financování	1500000.00	0.00
CELKEM :		14901000.00	14901000.00

Zahradkáři

Předvánoční výstava

Po několika letech jsme zase uspořádali ve společenském sále v základní škole předvánoční výstavu. Abychom mohli otevřít v neděli 11. prosince v 9,00 hodin dveře výstavní místnosti pro veřejnost, pěkně jsme si mákli – všichni členové výboru i někteří další členové ZO.

Hlavní dominantou expozice uprostřed sálu byl betlém ze slámy v nadživotní velikosti, zapůjčený z obce Rouské za Hranicemi.

Děti soutěžily ve strojení vánočního stromečku. Ve dvou kategoriích (kolektivy a jednotlivci) soutěžilo 133 dětí s 15-ti stromečky. O dvou nejhezčích rozhodli návštěvníci výstavy formou ankety anonymně. Široká byla nabídka různých výrobků k zakoupení – vánoční hvězdy i jiné hrnkové květiny, jmelí, krásně nazdobené perníčky, vánoční vazby, ozdoby na stromek z různých materiálů, svícínky, keramika, kosmetika, ručně pletené ponožky a barety, dekorativní a dárkové zboží, které měli k dispozici

soukromí výrobci i prodejci jak místní, tak i přespolní. Někteří předváděli svou šikovnost přímo na výstavě. Velmi pěkné byly výrobky od zdravotně postižených občanů ze stacionáře z Kelče a od dětí z Dětského domova v Olomouci.

Příjemným zpestřením bylo opakované vystoupení dětského pěveckého sboru ze základní školy pod vedením Mgr. Ivony Košové.

„Ruličková“ tombola byla rozebrána již v 15 hodin – té není nikdy dost.

O žaludky návštěvníků se postaral pan Lubomír Bršlica ml. a výstavu provoněl tradičním svařákem.

Děkujeme všem spoluobčanům, kteří si nenechali výstavu ujít a ocenili naši práci a čas věnovaný její přípravě i prezentaci, který jsme mohli trávit úplně jinak - třeba předvánočním úklidem či pečením ve svých domácnostech, nebo pěknou procházkou na čerstvém vzduchu. Věřte, že nás mrzí, že návštěvníků nebylo víc, ale co se dá dělat!

Pěkné Vánoce a důstojný konec roku 2011 přejeme všem – našim příznivcům, ale i těm ostatním!

Za výbor ZO ČZS Věra Bednaříková

TJ Sokol Velký Újezd

35. ročník večerního pochodu byl velmi úspěšný. Doprovázelo ho krásné podzimní počasí a účastnilo se 203 turistů z 18-ti míst z okolí Velkého Újezda.

Cvičení v tělocvičně ZŠ

Po vánoční přestávce se opět sejdou cvičenci v úterý 3. 1. 2012. Od 16-ti do 17-ti hodin cvičí rodiče s dětmi, od 19-ti hod. seniorky. Žákyně zahájí cvičení ve čtvrtek 5. 1. 2012 od 17-ti do 18-ti hod.

Poplatek je pro všechny cvičence 100 Kč.

Prodej sokolovny a předání šaten na městys

K této problematice byla dne 7. 11. 2011 svolána veřejná schůze. Z diskuse vyplynulo, že převážná část přítomných a také většina výboru TJ Sokol prodej sokolovny zamítla. Proto výbor TJ Sokol rozhodl sokolovnu neprodávat. Dále na návrh výboru oddílu kopané bylo rozhodnuto výběrem TJ Sokol nepřevádět na městys šatny na fotbalovém hřišti.

Vzhledem k velmi špatné finanční situaci TJ Sokol a ke špatnému výhledu financování sportu v ČR bude nutné požadovat od městyse Velký Újezd takovou finanční dotaci, která zajistí činnost oddílů TJ Sokol v roce 2012.

Turistika

Výroční schůze odboru turistiky se koná ve čtvrtek 5. 1. 2012 od 17-ti hod. v malém sále sokolovny. V sobotu 7. 1. 2012 se zúčastníme tradičního pochodu na Helfštýn, který je mimořádně otevřený.

HLAVNÍ AKCE TJ SOKOL V ROCE 2012

- 19. 4. Mistrovský turistický závod
- 9. 6. 44. ročník Memoriálu Jaroslava Švarce
- 24. 6. 40. ročník fotbalového turnaje
- 5. 10. Štafetový maratón spojený se ZŠ
- 19. 10. 36. ročník večerního pochodu
- Prosinec – vánoční turnaj ve stolním tenise

Uskuteční se také tradiční jarní a podzimní zájezdy na hory.

Jaroslav Bican

Vánoce

A než jsem se nadál, přikvapily vždy Vánoce a s nimi nejkrásnější den v roce – Štědrý den! Netěšil jsem se na něj pro nějaké dárky – nikdy jsem nic pod stromeček nedostával – ale těšil jsem se na Vánoce pro tu obecnou krásnou náladu. Stromeček míval jsem jen malý a chudě vyzdobený, ale měl jsem vždy z něho třeba větší radost než děti, které měly stromy až do stropu. Stával na stole, upevněn do starého železného moždíře, aby se nepřevalil. Kolem dokola visely z něho řetízky z barevných papírů, na větvích cukroví v řasnatých papírcích a červená panenská jablíčka se rděla ve svěží zeleni. Na některých větvích byly různobarevné svíčky a nahoře svítla betlémská hvězda, vystřižená z pozlaceného papíru. Ani nedovedu říci, jakou radost jsem míval z toho skromně ozdobeného stromečku. Když bylo po večeři, která sestávala z černé omáčky, připravené z perníku, sušených švestek, rozinek, mandlí, ořechů a sirupu, a z „černého kuby“ – vařené krupky se sušenými houbami – rozsvítil tatínek na stromečku svíčky. V tu dobu obyčejně již také obecní slouha vytruboval po vsi vánoční koledu. Začínal vždy stejně u baráků dole pod pastouškou, a jakmile jsme my děti zaslechly první veselé zvuky trumpety, vyběhly jsme hned ven, abychom toho vytrubování dosyta užily od začátku až do konce. Od té chvíle, kdy se tichou vesničkou rozlétly první jásavé tóny vánoční koledy, začínaly teprve Vánoce doopravdy. To slouhovo vytrubování bývalo nejkrásnější z celých vánočních svátků a všichni jsme se na ně těšili již dlouho před Vánocemi. Někdy jsem chodil za slouhou od prvního baráku až k poslednímu statku na druhém konci vesnice.

Ta koleda se mi vždy tolik líbila, že jsem se jí prostě nemohl nabažit. Za vytrubování dostával slouha všelijaké dárky, které jeho žena ukládala do velké nůše. Bývalo jich i tolik, že musila několikrát odběhnout domů odložit.

Na svatého Štěpána, či jak se dříve říkávalo „na prostřední svátek“, od časného rána pobíhali vsí od statku k statku drobní koledníci.

Sotva koledníci doříkali a dostali jablka, ořechy, kousky vánoček i nějaký ten krejcar, honem zase spěchali jinam, aby toho co nejvíce zběhali. Někteří měli už tak nacpané uzlíky, že je sotva vlekli, a přece ještě chtěli i všechny kapsy naplnit všemi dary vzácného dne. Koledování bylo výsadou jen chudých dětí a pro některé bylo těch několik vykoledovaných mlsků jediné, co o vánočních svátcích užily.

*Tak vzpomíná ve své knize Kronika mého života malíř Josef Lada,
jak prožíval Vánoce jako malý chlapec.*

*Přeji nám všem, ať i my dokážeme
připravit a také prožít tyto nejhezčí
svátky v roce tak, abychom na ně
se svými nejbližšími mohli také tak
pěkně vzpomínat jako on.*

*Prožijme je tedy se svými rodinami
ve zdraví, klidu a pohodě a radujme
se i z těch nejmenších maličkostí.*

Věra Bednaříková

Farnost Velký Újezd u Olomouce

Oznamujeme všem občanům následující informace:

VÁNOČNÍ MŠE SVATÉ V KOSTELE SV. JAKUBA VE VELKÉM ÚJEZDĚ

SOBOTA	24. prosince	Půlnoční mše svatá	20.30 hod.
NEDĚLE	25. prosince	1. svátek vánoční, mše sv.	08.00 hod.
PONDĚLÍ	26. prosince	2. svátek vánoční, mše sv.	08.00 hod.
PONDĚLÍ	26. prosince	„VÁNOČNÍ KONCERT“	16.00 hod.
SOBOTA	31. prosince	Mše - poděkování za rok 2011	15.30 hod.
NEDĚLE	1. ledna 2012	Slavnostní mše svatá-Nový rok	08.00 hod.

Betlémské světlo

se stalo novodobým symbolem Vánoc. Světlo se každoročně zapaluje v Betlémě a posléze putuje napříč Evropou. Do Česka betlémské světlo putuje z Vídně, kde jej rakouští skauti předávají delegacím z celé Evropy; pro české země jej přebírají brněnští skauti, kteří jej v sobotu rozvázejí před 4. nedělí adventní, takže je pak zdarma k dispozici v kostelích, na náměstích, vánočních trzích, knihovnách, na stovkách míst po celé republice jako symbol původního významu Vánoc.

Betlémské světlo doputuje i do našeho kostela sv. Jakuba jako každý rok. Můžete si pro něj přijít do předsíně kostela v pátek 23. prosince. Čas bude upřesněn místním rozhlasem.

Vánoční koncert

se uskuteční v pondělí 26. prosince 2011 v našem kostele sv. Jakuba Staršího ve Velkém Újezdě. Všichni jste srdečně zváni. Účinkuje Chorus Marianus Tršice a Svatocecilský orchestr Olomouc. Vstupné je dobrovolné a bude věnováno na opravy kostela.

Tříkrálová sbírka 2012

Tříkrálová sbírka bude probíhat v naší farnosti v termínu **od 6. do 8. ledna 2012**. V našem městysi máme registrovaných 5 skupin koledníků – dobrovolníků. Vedoucí jednotlivých skupin koledníků bude mít průkazku s logem Tříkrálové sbírky 2012 (na požádání je povinen ji předložit) a zapecetěnou pokladničku se znakem charity.

Tříkrálová sbírka obnovuje starou lidovou tradici tříkrálových koledníků, předávajících radostnou zvěst o Bohu, který se nám skrze Kristovo narození stal blízkým a miluje všechny lidi. Konáním tříkrálové sbírky dostáváme také možnost se zapojit do pomoci trpícím a potřebným lidem, kteří žijí u nás i v zahraničí. Upřímně děkujeme Vám všem, kteří podporujete charitní dílo a přejeme Vám k tomu hodně Božího požehnání, pokoje a radosti. Děkujeme Vám.

ŘK farnost Velký Újezd, Charita Olomouc

*Krásné prožití svátků vánočních
a na cestě novým rokem mír, spokojenost,
radost, štěstí, zdraví a Boží požehnání
Vám i Vaším blízkým
ze srdce přeje*

P. FRANTIŠEK PĚNČÍK
duchovní správce

Vzpomínka na 100. výročí narození velkoujezdeckého učitele a kronikáře Karla Domese

Letos 6. listopadu uplynulo 100 let od narození zdejšího rodáka pana Karla Domese, který významnou měrou vstoupil do povědomí občanů Velkého Újezda. Celý svůj život se jako vesnický učitel podílel na vzdělávání, výchově a formování mládeže.

Sám prožil nelehké dětství v rodině drobného zemědělce, kde svou touhu po vědomostech bylo nutno přizpůsobit pracovním povinnostem a úkolům od rodičů. Po dětských začátcích na újezdecké obecné škole absolvoval sedmi-leté studium na reálce v Lipníku, kam každodenně docházel se svými spolužáky pěšky. Následně si doplnil způsobilost na učitelském ústavu v Olomouci a zahájil celoživotní dráhu vesnického učitele.

Začínal v těžké době hospodářské krize a nezaměstnanosti, a tak byl vděčný za první učitelské místo v roce 1933 na Slovensku v Brezovici na severní Oravě. Jeho zážitky byly tak silné, že celý život vzpomínal a udržoval písemné a osobní kontakty s obyvateli tohoto tehdy zapomenutého koutu republiky.

Také na dalších působištích na školách, už v okolí Hranic na Moravě, získával pedagogické zkušenosti a praxi. Toto dvacetileté období častých střídání vesnických škol ukončil v roce 1954 návratem do své rodné obce Velký Újezd.

Na zdejší osmileté a později devítileté základní škole se zapojil do práce jako zástupce ředitele a vyučoval v hodinách matematiky, zeměpisu, občanské nauky a práce v dílnách. Při odchodu do důchodu v roce 1971 se se školou velmi těžce loučil. Čtyřicet let učil a vychovával mládež a rád předával své zkušenosti také mladým učitelům. Měl rád své dětské posluchače i kolegy kantory a oni jej také.

Jako milovník a znalec našich národních dějin se věnoval s velkou láskou a vytrvalostí historii své rodné obce, ale i dějinám obcí okolních a celého regionu. Jako učitel si uvědomoval, že láska k vlasti se rodí z lásky k domovu, rodnému místu a kraji. Toto poznávání regionální historie ho postupně pohltilo a jeho záliba a koníček ho stály stovky hodin hledání, bádání a ověřování.

O výsledky svého časově náročného studia historických materiálů v archivech a knihovnách, ale i o záznamy z vyprávění pamětníků se rád podělil s ostatními občany. Knižně tak vyšly: *Z historie Velkého Újezda a okolí* (1966), *Velký Újezd a okolí v minulosti a přítomnosti* (1974), *100 let ochotnického divadla Velký Újezd* (1976), *75 let TJ Sokol Velký Újezd* (1981), *Velkoújezdské povídky a pověsti* (1992).

Od roku 1972 po dobu 14-ti let vykonával funkci kronikáře Velkého Újezda a Daskabátu, kdy velmi pečlivě zaznamenával do tří svazků obraz přítomnosti i minulosti našich obcí pro budoucí generace. Oceněním této trpělivé práce bylo umístění na prvních místech v okresních a krajských kronikářských soutěžích. Po získání třetího místa v ústředním kole byla velkoújezdská kronika vystavena po dobu tří měsíců v Národním muzeu v Praze a kronikář Karel Domes byl pozván do rozhlasového a televizního vysílání, kde hovořil o svém životě, o práci učitelské, veřejné a kronikářské.

Každodenní veřejné práci věnoval hodně času a energie. Od roku 1957 byl občany volen 13 roků předsedou tehdejšího Místního národního výboru. Ve funkci předsedy začínal v době, kdy se v obci zakládalo Jednotné zemědělské družstvo. O činnosti MNV informoval veřejnost prostřednictvím Zpravodaje Velkého Újezda, který redigoval a pak na cyklostylu sám i rozmnožoval. Při svém působení v čele MNV uspořádal bohatý písemný materiál v archivu obce. Oddal přes 200 manželských páru z Velkého Újezda a okolí. Rád organizoval vlastivědné zájezdy místních spolků a organizací po celé republice, těšilo ho vystupování na četných přednáškách v obcích regionu a výsledky svého studia regionální historie publikoval v odborných časopisech a okresních novinách.

Ve svém poznávání nezůstal jen u svého rodiště, nesmírně obdivoval a seznamoval se s památkami Prahy, miloval přírodu a zvláště naše hory. Ve škole založil turistický kroužek a s žáky podnikal turisticko-vlastivědné vycházky do okolí. Vyvrcholením bývalo počátkem prázdnin mnohadenní turistické putování po Beskydech, Jeseníkách, Krkonoších i Nízkých Tatrách.

Všestrannost učitele Karla Domesa byla obdivuhodná. Přes 30 roků zaznamenával denně počasí ve Velkém Újezdě a vedl srážkoměrnou stanici. Zabýval se také geneologií. Zpracoval rodokmen svého rodu od roku 1675 a také rodokmeny několika rodinám v Újezdě i v zahraničí. Byl zahrádkářem a po odchodu do důchodu vysadil ovocný sad a rybízovnu, byl včelařem i rybářem.

Učitel Karel Domes zemřel 30. září 1995. Prožil bohatý veřejný i rodinný život. Vychoval s manželkou čtyři syny a rád se těšil s vnoučaty a pravnoučaty. K uchování svých dávných vzpomínek na mládí a zajímavých životních zkušeností sepsal obsáhlou rodinnou kroniku, která bude navždy jeho potomkům připomínat, že žil.

Věřím, že i ve vzpomínkách ubývajících pamětníků zůstane vděčnost a úcta k jeho práci a životu.

Mirek Domes

Radovánky pro nejmenší

Dětský klub Radovánek funguje při MŠ Velký Újezd od října letošního roku a za tu dobu ho navštívilo zhruba dvacet maminek s malými dětmi nejen z Velkého Újezda, ale i z okolních obcí. Mnohé maminky už se k nám naučily chodit pravidelně. Svě malé i velké návštěvníky Radovánek vítá každé pondělí a středu od 15-ti do 17-ti hodin a vždy je pro děti připraven zajímavý program.

V pondělí si zacvičíme a protáhneme se při říkankách pro nejmenší s Martinou Kurfürstovou, poté si společně zazpíváme a zatančíme na Zpívánkách pod vedením maminky a nadšené hudebnice Martiny Havlasové, ve středu pak na děti čeká tvořivá dramatika vedená Michaelou Janotovou. Velkému úspěchu se těší také výtvarná dílnička, která se realizuje díky další aktivní mamince Lence Kupčihové. „Na podzim jsme s dětmi vyráběly barevného ježka z papíru, teď před Vánoci zase postavíčky Mikuláše nebo adventní přáníčka. Je úžasné, co dokážou i takto malé děti s pomocí maminek vytvořit,“ říká Lenka a dodává: „Je dobré takto při mateřské něco podnikat, člověk si hned připadá více užitečný.“ Programy pro děti si pochvalují i samotné maminky, z nichž některé k nám dojíždí až z Doloplaz, jako například Zuzana Dvouletá s dcerami Sofií (2,5) a Vilmou (5 měsíců). „Jsem ráda, že si Sofinka může zvyknout na dětský kolektiv ještě před nástupem do školky, učí se komunikovat s dětmi, půjčovat si hračky a já si můžu zároveň popovídat s jinými maminkami,“ říká Zuzana.

V listopadu jsme se jménem Radovánku zapojily do celostátní kampaně Celé Česko čte dětem, která podporuje pravidelné předčítání knih dětem. V rámci této kampaně se nyní budeme jednou měsíčně setkávat u prvního čtení pro nejmenší. V prosinci nás také poctil svou návštěvou Mikuláš s andělem a tlupou čertů, čímž zároveň děkujeme žákům místní ZŠ za ochotu ve svém volném čase udělat radost malým dětem.

Ačkoliv jsou aktivity v klubu svým zaměřením vhodné pro děti zhruba od 1,5 roku, žádné věkové omezení v Radovánku nemáme. Naše dveře jsou otevřené i maminkám s miminky, maminkám v očekávání nebo komukoli, kdo by chtěl navázat nové kontakty s lidmi ze svého okolí. Věříme, že nám i v novém roce zachováte svou přízeň a doufáme, že je pro vás a vaše děti Radovánek přínosem, který jistě oceníte i do budoucna.

Závěrem bych chtěla poděkovat všem výše zmíněným maminkám, které čistě dobrovolně a s nadšením vedou klubové aktivity pro děti, a také Městysi Velký Újezd za sponzorský dar na nákup nového vybavení, které využijí nejen děti v klubu, ale také v MŠ.

Více informací naleznete na www.radovaneek.net.

S přáním hezkého adventu za Radovánek
Martina Kurfürstová

Dělnický spolek

Výbor dělnického spolku „*Svornost*“ děkuje všem spoluobčanům a členům spolku za podporu a účast při sběru železného odpadu v roce 2011 a přeje veselé Vánoce, šťastný nový rok a mnoho zdraví a štěstí v roce 2012.

Nové knihy v knihovně

V měsíci prosinec zakoupil městys opět několik nových knižních titulů. Přesný seznam autorů a názvů knih je k dispozici v knihovně městyse. Čtenáři jsou vítáni...

Kalendář akcí 2012

14. 1.	Mysliverčský ples
28. 1.	Hasičský ples
24. 2.	Ples SRPŠ
25. 2.	Dětský karneval
14. 4.	Mistrovský turistický závod Olomouckého kraje
18. 4.	Den otevřených dveří MŠ a ZŠ
Duben	Odpoledne seniorů
9. 6.	Memoriál Jaroslava Švarce – pěší pochod 44. ročník
24. 6.	Fotbalový turnaj – 40. ročník
Červen	Den dětí
6. 10.	Štafetový maratón ZŠ a TJ Sokol
19. 10.	Večerní pochod 36. ročník
Říjen	Lampionový průvod
16. 11.	Poslední leč
31. 12.	Silvestr u Kamenné boudy
Prosinec	Vánoční besídka
	Vánoční turnaj ve stolním tenisu

Veselé Vánoce a šťastný nový rok 2012
přeje
městys Velký Újezd

Redakční rada:
předseda redakční rady: Ing. Josef Jelen
členové: Mgr. Michaela Janotová,
Josef Richter,
Ing. Svatopluk Klein

Grafická úprava: Ing. Josef Jelen
Tisk: Sprint Olomouc, U Panelárny 6b, Olomouc

Žibřid. Kronika Velkého Újezda a okolí. Nezávislý čtvrtletník.
Velký Újezd 4/22. 12. 2011, ročník XXI. Reg. číslo MKE12513.

Vydává městys Velký Újezd, IČO 00299677